

Sygn. akt I ACz 1347/18

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska (spr.)
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2019 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa P. M. i B. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o zapłatę

na skutek zażalenia powodów

na postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 31 października 2018 r., sygn. akt I C 920/16

p o s t a n a w i a :

- 1) zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 2. w ten sposób, że nie obciążać powodów kosztami procesu oraz w punkcie 3. w ten sposób, że odstąpić od obciążania powodów nieuiszczoną częścią opłaty od pozwu;
- 2) zasądzić od pozwanej solidarnie na rzecz powodów 987 (dziewięćset osiemdziesiąt siedem) zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Małgorzata Wołczańska SSA Ewa Jastrzębska

Sygn. akt I ACz 1347/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Katowicach umorzył postępowanie, zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanej 5 417 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania oraz nakazał pobrać od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach

3 250 zł tytułem połowy opłaty. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy podał, iż powodowie w toku toczącej się sprawy przed Sądem Rejonowym w B. o ustanowienie służebności przesyłu wniosli w dniu 12 sierpnia

2016 r. o zasądzenie od pozwanego kwoty 130 000 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu. Roszczenie to zostało wyłączone do odrębnego rozpoznania i przekazane do Sądu Okręgowego w Katowicach. Powodowie nie uiszcili opłaty od pozwu, a ich wniosek o zwolnienie od opłaty został oddalony. Brak opłaty nie skutkowało zwrotem pozwu, gdyż zachodziły przesłanki z art. 130³ § 2 k.p.c., który przewiduje wówczas orzeczenie o opłacie w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania i przedstawił szczegółowo stanowisko. Następnie złożyła kolejne pismo procesowe w związku z nowymi wnioskami powodów. Następnie postępowanie w sprawie było zawieszono do czasu prawomocnego rozpoznania sprawy

o ustanowienie służebności przesyłu. Po podjęciu postępowania powodowie pismem z dnia

28 września 2018 r. cofnęli pozew i wnieśli o odstąpienie od obciążania ich kosztami procesu z uwagi na okoliczności sprawy. W piśmie z dnia 9 października 2018 r. pozwana wniosła o zasądzenie kosztów oraz wskazała, że nie zachodzą żadne przesłanki do odstąpienia od obciążenia powoda kosztami. Mając na uwadze te okoliczności Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z treścią art.

203 § 1 i 3 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zgody pozwanego do czasu rozpoczęcia rozprawy.

W niniejszej sprawie rozprawa nie została jeszcze wyznaczona, tak więc cofnięcie pozwu nastąpiło przed jej rozpoczęciem i nie wymagało zgody pozwanej. Jednakże Sąd zakreślił pełnomocnikowi pozwanej termin, umożliwiając mu wypowiedzenie się w przedmiocie zwrotu kosztów postępowania,

a w oparciu o treść art. 355 § 1 k.p.c. umorzył postępowanie w sprawie, z uwagi na cofnięcie pozwu ze skutkiem prawnym przez powodów. Sąd obciążył powodów - na podstawie art. 203 § 2 k.p.c.

- kosztami postępowania, uznając, że nie wskazali na czym ma polegać wyjątkowość sytuacji uzasadniająca takie odstąpienie. Podkreślił Sąd, iż nie może budzić wątpliwości, że powodowie wystąpili z roszczeniem, a pozwana podjęła obronę i złożyła szczegółową odpowiedź na pozew, która została przez pełnomocnika pozwanej przygotowana oraz pismo z dnia 29 maja 2017 r. z dalszymi wnioskami w sprawie, a po podjęciu postępowania kolejne pismo procesowe. W tej sytuacji brak jest podstaw odstąpienia od obciążenia powodów kosztami. Trudna sytuacja majątkowa, która nie została w sprawie wykazana, nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi. Wysokość kosztów wynika wprost z przepisów rozporządzenia. Nadto Sąd nakazał pobranie od powodów

3 250 zł tytułem połowy opłaty od pozwu, gdyż cofnęli oni pozew po doręczeniu odpisu pozwu pozwanej, lecz przed rozpoczęciem posiedzenia wyznaczonego na rozprawę - art. 79 ust. 1 pkt 3a ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, a skoro opłata od pozwu wynosiła 6 500 zł i nie została przez powodów uiszczona pomimo wezwania, to należało nakazać jej pobranie w połowie

w orzeczeniu kończącym postępowanie na podstawie art. 130³ § 2 k.p.c.

W zażaleniu powodowie domagali się zmiany zaskarżonego postanowienia w przedmiocie obciążenia ich kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanej oraz kosztami sądowymi i w tym zakresie zarzucili naruszenie prawa procesowego, a to art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie oraz art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę dowodów wyrażającą się w przyjęciu przez Sąd I instancji, że charakter sprawy i zobiektywizowane przekonanie powodów o zasadności dochodzonego roszczenia, poparte dotychczasowym biegiem postępowania sądowego, jak również status majątkowy powodów nie pozwalają na uznanie, że zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony przemawiający za odstąpieniem od obciążania powodów kosztami procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż zgodzić się należało ze skarżącymi, iż w sprawie zachodziły przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c. w odniesieniu do rozstrzygnięcia

o kosztach procesu oraz art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 300 z póź. zm., dalej: ukcs), a to co do nieuiszczonych kosztów sądowych. Skutkuje to uznaniem, że zaskarżone postanowienie jako nieprawidłowe podlegało zmianie.

Wskazać należy, że zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo w ogóle nie obciążać jej kosztami. Zgodnie też z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, urzeczywistniający zasadę słuszności art.

102 k.p.c. stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik sporu, zawartej w art. 98 k.p.c., nie podlega wykładni rozszerzającej. W doktrynie i orzecznictwie jako okoliczności uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c. wskazuje się te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Niemniej, trudna sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi samodzielnej podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 k.p.c. - od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego. Ocena tych okoliczności następuje z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Podobnie należy rozumieć zawarte w art. 113 ust. 4 uksc pojęcie przypadku szczególnie uzasadnionego dające podstawę do odstąpienia od obciążenia strony nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Okolicznością zasadniczą dla przyjęcia, iż w sprawie niniejszej zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony jest sam przebieg procesu, na co skarżący powoływali się już przed Sądem Okręgowym. Otóż uwzględnić należy, iż postępowanie (dotyczące żądania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z pasa gruntu zajętego przez pozwaną) miało ścisły związek z postępowaniem o ustanowienie służebności przesyłu, które toczyło się w trybie nieprocesowym. W ramach tamtej sprawy został zresztą pierwotnie złożony wniosek, następnie wyłączony i przekazany do odrębnego procedowania w tej sprawie. Natomiast postępowanie w sprawie o ustalenie służebności przesyłu toczyło się z wniosku skarżących, ostatecznie został ten wniosek prawomocnie oddalony, gdyż Sąd II instancji, odmiennie niż Sąd I instancji, uznał – przesłankowo - za uzasadniony podniesiony przez pozwaną (w tamtej sprawie uczestniczkę postępowania) zarzut zasiedzenia służebności przesyłu. To rozstrzygnięcie wpłynęło też na decyzję powodów o cofnięciu pozwu w tej sprawie. Podkreślić nadto należy, iż tak w tej sprawie, jak i w sprawie nieprocesowej pozwana negocjowała przede wszystkim legitymację czynną powodów, który to zarzut się nie potwierdził. Podobnie pozwana zachowywała się w postępowaniu przedsądowym, nadto wówczas nie wykluczała porozumienia w przedmiocie ustanowienia służebności. Ostatecznie jednak ciężar prawnego uregulowania korzystania przez pozwaną z gruntu wzięli na siebie powodowie, występując z owym wnioskiem o ustanowienie służebności. Podkreślić również należy, iż rozstrzygnięcie o oddaleniu wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, oparte o przesłankowe stwierdzenie zasiedzenia, nie jest równoznaczne z istnieniem orzeczenia o stwierdzeniu zasiedzenia. O takie orzeczenie, które definitywnie rozwiązywałoby kwestie korzystania przez pozwaną z nieruchomości powodów (a co leżało w interesie pozwanej) pozwana zresztą nie zabiegała, a co mogłoby pozwolić na uniknięcie zbędnego wytaczania kilku spraw. Powodowie natomiast, po zakończeniu postępowania o ustanowienie służebności, mając na uwadze jego ostateczny wynik, cofnęli pozew w tej sprawie. Na czas rozstrzygnięcia postępowania w sprawie o ustanowienie służebności Sąd Okręgowy zresztą zawiesił z urzędu postępowanie w niniejszej sprawie. Samo postępowanie w tej sprawie, ograniczone było do nadania biegu pozwowi i zajęcia stanowiska przez pozwaną, która była powtórzeniem jej argumentacji, wyżej wskazanej, ze sprawy nieprocesowej. W niniejszej sprawie nie doszło nawet do wyznaczenia terminu rozprawy.

Zważywszy zatem na wskazane okoliczności stwierdzić należy, iż skarżący mogli być subiektywnie przekonani o słuszności swoich roszczeń, a ich decyzja o cofnięciu pozwu

- podyktowana wynikiem sprawy o ustanowienie służebności - jawi się jako nieroszczeniowa i minimalizująca koszty postępowania. Nadto przyjąć trzeba, że powodów trudno zaliczyć do osób majątnych, uzyskiwane przez nich dochody nie są wysokie, a jedyny istotny składnik majątkowy w postaci nieruchomości doznaje uszczerbku na skutek zlokalizowania na nich urządzeń przesyłowych pozwanej.

Reasumując uznać należało, że przedstawione okoliczności – tak na gruncie art. 102 k.p.c. oraz art. 113 ust. 4 uksc – dawały podstawy do przyjęcia, że w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, nakazujący zastosowanie wskazanych regulacji.

Z omówionych względów zaskarżone postanowienie podlegało zmianie w sposób opisany w sentencji z mocy art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono zgodnie z jego wynikiem – art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Małgorzata Wołczańska SSA Ewa Jastrzębska